

Paul Claes

Het laatste sonnet van Shakespeare

Paul Claes (1943) is schrijver, dichter, essayist en vertaler. Hij studeerde klassieke, Nederlandse en Engelse letteren en communicatiewetenschappen aan de KULeuven en promoveerde op de antieke elementen in het werk van Hugo Claus. Claes vertaalde onder meer Sappho, Mallarmé, Ezra Pound, August von Platen, D.H. Lawrence, George Bataille en Arthur Rimbaud, en maakte samen met Mon Nys een veelgeprezen nieuwe vertaling van James Joyce' Ulysses. Ook vertaalde en herinterpreteerde hij Het Barre Land / The Waste Land van T.S. Eliot. Dit artikel verscheen eerder in Dietsche Warande en Belfort, jaargang 2017 nummer 2.

Het laatste sonnet van Shakespeare

Welke lezer van de *Sonnets* van Shakespeare betreurt het niet dat deze weergaloze liefdesverzen in mineur eindigen? De sonnetten 153 en 154 zijn variaties op een weinig inspirerend epigram van de Byzantijn Marianus Scholasticus en vormen samen een ver van bevredigende coda.

Voor shakespeareianen was het dan ook een blijde gebeurtenis dat in 2016, vierhonderd jaar na de dood van de bard, een ander slotsonnet opdook. De sensationele vondst is te danken aan prof. dr. W. Horn (Cornell University, Ithaca, N.Y.). De Amerikaanse hoogleraar in vergelijkende literatuurwetenschap erfde de bibliotheek van zijn bibliofile voorganger en trof bij een inventarisering onverwacht een onbekende druk van de *Sonnets* aan. Hij constateerde verbaasd dat deze bundel in tegenstelling tot de druk uit 1606 geen honderdvierenvijftig, maar honderdvijfenvijftig sonnetten telde. In afwachting van een volledige uitgave, die nog meer verrassingen belooft, publiceerde professor Horn het nieuwe gedicht in het laatste nummer van de *Renaissance Review*.

Met dank aan de editeur druk ik het sonnet hierna af. De spelling is voor de gelegenheid aangepast aan hedendaagse conventies (in het origineel lezen we vormen als 'furie', 'mistres', 'blisse' en 'Loue'). Merkwaardig is een typografische afwijking: de cursivering van het woord 'will' in vers 8. Omdat woordenspel met 'will' in meer dan één sonnet van Shakespeare voorkomt, ligt het voor de hand de anomalie te lezen als een zinspeling op de voornaam van de dichter. Het intrigerende detail versterkt de authenticiteit van de vondst.

Jammer genoeg ontbreekt hier de ruimte voor een uitvoerige analyse. De tegenstelling tussen passie en schaamte is een leidmotief in de bundel: vergelijk het fameuze sonnet 'Th'expense of spirit in a waste of shame'. Het beginvers varieert de metafoor 'to make the beast with two backs' (paren) uit het eerste bedrijf van *Othello*. De woorden 'desire' en 'increase' verschijnen opnieuw in het beginregel van het eerste sonnet en maken het geheel zo tot een echte krans. Het slotvers met zijn eeuwigheidstopos rondt de bundel beter af dan de zouteloze eindregel van sonnet 154, 'Love's fire heats water, water cools not love.'

Ik kon de verleiding niet weerstaan het sonnet te vertalen. Uiteraard verbleekt mijn versie bij de brille van het origineel. Hopelijk vatten de lezer en lezeres mijn poging toch op als een hommage aan de dichter als ze zich Ovidius' devies herinneren: *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas*, 'Al ontbreken de krachten, de goede wil is te loven.'

CLV

O double-backed beast of Lust and Shame,
The blushing fury of thy luxury
Allures me to forget my name and fame,
And to debase myself to lechery.
The pleasure of the flesh is all too brief
And consummated passion finds no peace:
Though memory be full of bitter grief,
My blind desire *will* evermore increase.
My Mistress knows a more delicious bliss:
Let us not rush, she says, like brutish beasts
Upon each other, no, but clasp and kiss
To celebrate our Love in longer feasts,
Turning to Tenderness our selfish Lust,
Till Death unites us in eternal Dust.

155

O beest met dubbele rug van Lust en Schaamte,
Het blozend razen van uw bronstigheid
Verlokt me tot mijn schande en mijn schade
Mij te verlagen tot losbandigheid.
De vreugde van het vlees is al te kort
En onbevredigd blijft de hartstocht gloeien;
Schoon bittere herinnering verdort,
Wil immermeer mijn blind begeren groeien.
Mijn Meesteres kan dat verlangen blussen:
Laat ons niet beuken op elkaar als beesten,
Zo zegt zij, nee, maar liefkozen en kussen,
En Liefde vieren in veel langer feesten,
Waar Tederheid het wint van brute Lust,
Tot ons de Dood vereent in eeuwige Rust.